Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta 24.4.2024

Asia: U 18/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston EuroHPC-asetuksen muuttamisesta

Viitteenne:
Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta (TuV) pyytää Teiltä kirjallista asiantuntijalausuntoa. (sähköposti 23.4.2024)

Lausunto

Kiitän mahdollisuudesta lausua liittyen EuroHPC-asetuksen muuttamisesta.

Korostan, että Suomen innovaatiojärjestelmässä tulee tukea ja kehittää pitkäjänteistä tutkimus-yritys-yhteistyötä sekä yhteiskäyttöisiä tutkimus- ja teknologiainfrastruktuureja, jotta TKI-investoinneilla saadaan syntymään uutta kasvua ja yhteiskunnallista hyötyä.

Komission ehdotuksen tavoitteena on "… että EuroHPC -yhteisyritys voi nykyistä paremmin tarjota eurooppalaisten supertietokoneiden laskentakapasiteettia ja palveluita tekoälytutkimusta varten niin julkisille tutkimusorganisaatioille kuin yrityksille mukaan lukien start-up-yritykset. Näin ollen yhteisyritys voisi tukea tekoälyalan tutkimus- ja innovaatioekosysteemin kehittämistä Euroopassa ns. tekoälytehtaiden avulla. Ehdotukseen sisältyy tekoälyn kehittämiseen tarkoitettujen supertietokoneiden hankinta ja käyttö sekä nykyisten supertietokoneiden suorituskyvyn parantaminen päivittämällä niiden tekoälyvalmiuksia. "

Näen ehdotuksen tavoitteet myönteisinä ja tärkeinä. Tekoälytutkimuksen kannalta EuroHPC:n tuottama kasvava laskentakapasiteetti on hyödyllistä. Jotta siitä olisi enemmän hyötyä myös yrityksille, tulee huolehtia siitä, että kapasiteetin käyttö on joustavaa ja mahdollisimman vähällä byrokratialla hoidettavissa. On syytä myös varmistaa, ettei se syrjäytä kaupallisesti tuotettua eurooppalaista HPC-kapasiteettia.

Kiinnitän huomiota seuraaviin kohtiin. Onko ehdotuksen taustalla ajatus, että kaupallisesti saatavilla oleva laskentakapasiteetti on jollain tavalla rajoittava tekijä tekoälytutkimuksen ja alan yritysten kannalta. Nähdäänkö ongelma kaupallisesti saatavilla olevan laskentatehon määrässä, suorituskyvyssä vai hinnassa, ei käy ehdotuksessa selville. Voi myös pohtia, onko esityksen taustalla arvio, että nykyisillä säännöillä EuroHPC-laskentakapasiteetti ei ohjaudu optimaaliseen käyttöön, esimerkiksi niin, että tekoälytutkimus tai tekoäly-yritykset käyttävät resursseja vähemmän kuin olisi optimaalista (suhteessa muihin käyttäjiin). Olisi hyvä selventää tämä tarve esityksen tekstissä.

Esityksessä todetaan myös, että "Asetuksen soveltamisalaa laajennetaan siten, että yhteisyrityksen tavoitteisiin lisätään uusi tavoite: kehittää ja ylläpitää tekoälytehtaita, joilla tuetaan tekoälyekosysteemin kehittämistä unionissa." Tämä voidaan tulkita teollisuuspoliittisena linjauksena, jossa taustaoletuksena on, että tekoälyekosysteemi Euroopassa kehittyisi nopeammin, jos käytettävissä on julkisesti tuotettua laskentakapasiteettia.

Oulussa 25.4.2024

Heikki Ailisto
Tutkimusprofessori